

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 września 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. stwierdził, że M. F. jako pracownik płatnika składek F. Z. F. nie podlega od 2 stycznia 2012 roku do 31 lipca 2013 roku obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu. W uzasadnieniu organ powołał się na wyniki przeprowadzonego postępowania kontrolnego, które – jego zdaniem – wykazały, że umowa o pracę zawarta między wnioskodawcą a F. Z. F. miała charakter fikcyjny. Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca został zatrudniony od 2 stycznia 2012 roku (do ubezpieczeń został zgłoszony w dniu 5 stycznia 2012 roku) na specjalnie utworzonym stanowisku pracy, przy braku potrzeby gospodarczej utworzenia takiego stanowiska, o czym świadczy fakt jego długotrwałego zwolnienia lekarskiego - od 3 stycznia 2012 roku do 26 lipca 2013 roku. Podał, że płatnik składek Z. F. jest ojcem ubezpieczonego, posługują się tym samym adresem zamieszkania. Wskazał nadto, że brak jest materialnych efektów pracy, a w czasie jego nieobecności pracodawca nie zatrudnił nikogo na zajmowanym przez niego stanowisku, co wspólnie świadczy o pozorności zawartej umowy. Dodał, że płatnik składek nie składał do organu podatkowego deklaracji PIT 4R, a stanowisko pracy Pana M. F. istniało tak długo, jak długo trwała jego niezdolność do pracy (jak wynika z przedłożonego świadectwa pracy M. F. był zatrudniony do dnia 26 lipca 2013r. tj. do ostatniego dnia, za który zostało wypłacone świadczenie rehabilitacyjne). Nadmienił, że za miesiąc, w którym ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczeń tj. za styczeń 2012 r. nie zostały za niego rozliczone składki na ubezpieczenia społeczne. Podkreślił, że płatnik składek nie przedłożył dokumentów do kontroli. (decyzja – k. 64 odw. – 66 akt ZUS).

W dniu 22 października 2014 roku wnioskodawca – płatnik składek Z. F. odwołał się od powyższej decyzji do sądu, wnosząc o jej uchylenie. W uzasadnieniu wskazał, że postępowanie wyjaśniające przeprowadzone przez ZUS nie dało podstaw do kwestionowania zatrudnienia wnioskodawcy, który faktycznie wykonywał pracę na rzecz jego firmy (...), wykonując swe obowiązki w określonym miejscu i czasie pracy pod kierownictwem pracodawcy oraz za wykonaną pracę pobierając wynagrodzenie. Podał, że przed zawarciem pisemnej umowy o pracę wspólnie z zainteresowanym M. F. (swoim synem) wykonywał roboty budowlane na zasadach współpracy (syn jako osoba współpracująca). Podał, że umowę o pracę zawarł z synem od 22 grudnia 2011 r. Dopiero jednak po trafieniu przez syna do szpitala, płatnik składek zgłosił syna do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. (odwołanie k. 2-3, pismo o sprostowaniu k. 5)

Odpowiadając na odwołanie od powyższej decyzji pismem z dnia 3 listopada 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k. 7-8)

W piśmie procesowym z dnia 7 marca 2015 roku płatnik składek Z. F. poparł odwołanie. Podniósł, że zainteresowany pomagał mu w latach 2006-2011 m.in. w budowie domu w Z. jego córce a swojej siostrze J. F., przy czym budowa domu nie została dotychczas ukończona, nadto w pracy na budowach na terenie Ł., G., S., R.. Wskazał też, że zainteresowany samotnie wychowuje dwoje małoletnich dzieci lat 4 i 6, w styczniu 2012 r. trafił do szpitala z powodu ostrego zapalenia trzustki, obecnie cierpi z powodu cukrzycy I stopnia, jest ciężko chory. Wyjaśnił, że na miejsce nieobecnego zainteresowanego nie zatrudnił nikogo bowiem w jego ocenie jedynie syn jest w stanie pomóc ojcu. Wskazał także, że on sam jest zarejestrowany jako bezrobotny bez prawa do zasiłku od 14 stycznia 2015 r. (pismo k. 11-13)

Na rozprawie z dnia 17 maja 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy i zainteresowanego poparł odwołanie i wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały pokryte ani w całości ani części. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (stanowiska pełnomocnika wnioskodawcy i zainteresowanego oraz ZUS 00:09:26-00:10:17, 00:10:17-00:10:26, 00:33:26 – 00:59:46 – płyta CD k. 102)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek Z. F. – ojciec zainteresowanego M. F. - prowadził od 15 listopada 2011 r. do 15 stycznia 2015 r. pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą (...) mistrz Z. F. w Z., przy ul. (...). Przedmiotem działalności gospodarczej tego przedsiębiorcy było wykonywanie pozostałych robót budowlanych, wykończeniowych. W ramach

działalności Z. F. zajmował się wykonywaniem glazury, terakoty, wykańczaniem wnętrz. Działalność została zawieszona przez płatnika składek z uwagi na zły stan zdrowia. (zeznania wnioskodawcy 00:31:27 – 00:33:14 – płyta CD k. 102, 00:13:18 – 00:18:46 – płyta CD k. 102, 00:12:30-00:13:18 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:03:34-00:06:06 – płyta CD k. 39)

Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej płatnik składek osiągnął w roku 2011 przychód (dochód) w wysokości 7.647 zł, w roku 2012 - przychód w wysokości 25.605 zł, w roku 2013 - przychód w wysokości 56.360 zł, w roku 2014 - przychód w wysokości 24.000 zł. Płatnik rozlicza się ryczałtem. (zeznania o wysokości osiągniętego przychodu/dochodu koperta k. 77, deklaracje z US koperta k. 94, k. 21 – 24 akt ZUS, zestawienie dochodów k. 41 akt ZUS, zeznania wnioskodawcy 00:12:30-00:13:18 – płyta CD k. 102 w zw. z k. 88)

Z. F. zamieszkuje wraz z żoną, synem M. F. oraz dwojgiem małoletnich dzieci M. F., ur. w (...) r. i 2010 r. Żona wnioskodawcy od kilkunastu lat cierpi na schizofrenię paranoidalną, była wielokrotnie hospitalizowana psychiatrycznie, otrzymuje rentę z tytułu niezdolności do pracy. Matka dzieci ma ograniczoną władzę rodzicielską nad dziećmi, nie łoży na dzieci zasądzonych alimentów, które M. F. otrzymuje z Funduszu Alimentacyjnego. W latach 2008-2010 wnioskodawca przebywał w zakładzie karnym za popełnienie czynu zabronionego z art. 177 kk, został zwolniony przed upływem terminu. Koszty utrzymania mieszkania ponosi wnioskodawca. Zainteresowany zakupuje dla siebie odzież i wyżywienie. (dokumentacja lekarska, orzeczenie komisji lekarskiej - koperta k. 77, informacja z K. k. 15 akt ZUS, zeznania wnioskodawcy 00:13:18 – 00:18:46 – płyta CD k. 102, 00:12:30-00:13:18 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:03:34-00:06:06 – płyta CD k. 39 i w zw. z k. 88, zeznania zainteresowanego 00:28:05 – 00:30:58 - płyta CD k. 102, 00:27:44-00:28:05 – płyta CD k. 102 zw. z 00:05:38-00:07:28, 00:08:04-00:11:01 – płyta CD k. 70, oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym k. 73-74 odw.)

M. F. legitymuje się wykształceniem średnim (technicznym), posiada świadectwo ukończenia technikum zawodowego (technik handlowiec). Dotychczas prowadził w latach 2001-2002 oraz 2006 – 2010 prowadził własną działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w Z., przy ul. (...), w ramach której zajmował się głównie wykonywaniem robót budowlanych wykończeniowych. Działalność została przez M. F. zawieszona z uwagi na fakt, że nie otrzymał dofinansowania z UE. (zaświadczenie Prezydenta Miasta Z. koperta k. 65, kserokopia informacji dotyczącej okresów składkowych i nieskładkowych k. 57-57 odw. akt ZUS, zeznania świadka Ł. J. – 00:15:44-00:21:00- płyta CD k. 70, zeznania świadka I. K. – 00:21:00-00:25:33, 00:25:53-00:26:33- płyta CD k. 70, zeznania świadka I. S. k. 88, zeznania zainteresowanego 00:28:05 – 00:30:58 - płyta CD k. 102, 00:27:44-00:28:05 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:05:38-00:07:28, 00:08:04-00:11:01 – płyta CD k. 70, zeznania wnioskodawcy 00:18:46 – 00:26:18 – płyta CD k. 102)

Po zakończeniu prowadzenia własnej działalności zainteresowany współpracował ze swoim ojcem, pomagając mu w wykonywaniu remontów mieszkań w ramach prowadzonej przez ojca działalności. Kładł płytki, panele, gładzie, malował ściany, wymieniał instalacje. Remonty wykonywano na terenie Ł., Z.. (zeznania świadka Ł. J. – 00:15:44-00:21:00- płyta CD k. 70, zeznania świadka J. K. – 00:26:33-00:32:26- płyta CD k. 70, zeznania świadka M. R. – 00:32:26-00:37:32- płyta CD k. 70, zeznania świadka I. S. k. 88, zeznania zainteresowanego 00:27:44-00:28:05 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:05:38-00:07:28, 00:08:04-00:11:01 – płyta CD k. 70)

Zainteresowany nie miał ustalonych godzin pracy. Pomagał ojcu gdy pozwalał mu na to czas, na prośbę ojca przyjeżdżał do pracy na jedną lub dwie godziny. Gdy nie miał czasu nie przyjeżdżał do pracy, a wnioskodawca rozumiał, że dzieci są najważniejsze dla zainteresowanego. (zeznania wnioskodawcy 00:26:18 – 00:27:44 - płyta CD k. 102, zeznania zainteresowanego 00:28:05 – 00:30:58 – płyta CD k. 102)

Wynagrodzenia otrzymywanego od płatnika składek zainteresowany nie wykazywał w rozliczeniach podatkowych. (zeznania zainteresowanego 00:28:05 – 00:30:58 - płyta CD k. 102)

W dniu 29 października 2013 roku płatnik składek Z. F. sporządził świadectwo pracy, z którego wynika, że M. F. był u niego zatrudniony w okresie od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia 26 lipca 2013 roku na stanowisku glazurnika, kierowcy, w pełnym wymiarze czasu pracy. W świadectwie pracy nie określono wysokości wynagrodzenia za pracę.

Wskazano, że stosunek pracy uległ rozwiązaniu wskutek długotrwałej niezdolności do pracy. (kserokopia świadectwa pracy k. 52 akt ZUS)

M. F. w dniu 5 stycznia 2012 r. został zgłoszony przez Z. F. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w charakterze pracownika od dnia 2 stycznia 2012 r. Za styczeń 2012 r. składki na ubezpieczenia społeczne za ubezpieczonego nie zostały rozliczone, gdyż płatnik składek w przekazanych dokumentach rozliczeniowych od dnia 2 stycznia 2012 r. wykazał przerwę w opłacaniu składek spowodowaną chorobą. W zaświadczeniu z dnia 29 lutego 2012 r. płatnik składek wskazał, że ubezpieczony był zatrudniony od 2 stycznia 2012 r. (kserokopia zaświadczenia płatnika składek k. 43-42 odw. akt ZUS, zgłoszenie do ubezpieczeń k. 40-40 odw. akt ZUS).

Płatnik składek nie sporządził z zainteresowanym umowy o pracę na piśmie. Nie sporządzono również żadnej dokumentacji związanej z zatrudnieniem M. F. ani jego pisemnego zakresu obowiązków. (niesporne)

Zainteresowany w ramach nawiązanego stosunku pracy miał zajmować się wykonywaniem remontów. (zeznania zainteresowanego 00:28:05 – 00:30:58 - płyta CD k. 102, zeznania wnioskodawcy 00:18:46 – 00:26:18 – płyta CD k. 102)

W okresie od 3 do 25 stycznia 2012 roku wnioskodawca przebywał w szpitalu z rozpoznaniem ostrego zapalenia trzustki i cukrzycy. Wypisano go do domu w stanie ogólnym dobrym i zalecono kontynuację leczenia w poradni chirurgicznej i diabetologicznej, dietę cukrzycową i insulinoterapię, leczenie farmakologiczne. (dokumentacja lekarska z Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. koperta k. 77)

W okresie od 20 do 24 lutego 2012 roku wnioskodawca przebywał w szpitalu z rozpoznaniem cukrzycy typu określonego, przebytego (...), nadciśnienia tętniczego, retinopatii cukrzycowej przeproliferacyjnej. Wypisano go do domu i zalecono kontynuację leczenia w poradni medycyny rodzinnej i diabetologicznej, dietę cukrzycową i insulinoterapię, leczenie farmakologiczne. (dokumentacja lekarska z Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. koperta k. 77, koperta k. 86)

W okresie od 21 do 26 listopada 2012 roku wnioskodawca przebywał w szpitalu z rozpoznaniem cukrzycy typu określonego niewyrównanej metabolicznie, retinopatii cukrzycowej nieproliferacyjnej, przebytego (...), nadciśnienia tętniczego i dyslipidemii. Wypisano go do domu i zalecono kontynuację leczenia w poradni medycyny rodzinnej, diabetologicznej i okulistycznej, dietę cukrzycową i niskocholesterolową, regularną kontrolę glikemii i ciśnienia tętniczego, redukcję masy ciała, kontrolę lipidogramu i A., alat za miesiąc, leczenie farmakologiczne. (dokumentacja lekarska z Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. koperta k. 77)

Zainteresowany stał się niezdolny do pracy z powodu choroby od dnia 3 stycznia 2012 r. i niezdolność ta trwała nieprzerwanie do dnia 26 lipca 2013r. Wypłata wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub zasiłku za okres od 3 stycznia 2012 r. do 30 stycznia 2012 r. nie mogła być dokonana z uwagi na brak co najmniej dziesięcioletniego okresu podlegania przez Pana M. F. ubezpieczeniu chorobowemu (okres ten był okresem wyczekiwania). (dokumentacja lekarska z Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. koperta k. 77, koperta k. 86)

W przekazanym formularzu Z-3 płatnik składek wykazał wypłatę wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy za okres od dnia 31 stycznia 2012r. do 3 marca 2012 r., a od dnia 5 marca 2012r. M. F. wystąpił z roszczeniem o wypłatę zasiłku chorobowego. Zasiłek chorobowy został wypłacony za okres od dnia 5 marca 2012 r. do 31 lipca 2012r., a od dnia 1 sierpnia 2012r. do 26 lipca 2013r. wypłacone zostało świadczenie rehabilitacyjne. (bezsporne)

Z. F. nie zatrudnił innego pracownika na stanowisko zajmowane przez zainteresowanego w czasie jego nieobecności. (zeznania wnioskodawcy 00:30:58-00:31:27 – płyta CD k. 102)

Zainteresowany został wyrejestrowany przez płatnika składek z ubezpieczeń społecznych z dniem 1 sierpnia 2013 r. (wyrejestrowanie z ubezpieczeń k. 39 akt ZUS)

W wystawionym w dniu 29 października 2013 roku płatnik składek F. – F. Usługi Budowlane mistrz Z. F. wskazał, że stosunek pracy z zainteresowanym uległ rozwiązaniu wskutek długotrwałej niezdolności do pracy. (kserokopia świadectwa pracy k. 52 akt ZUS)

ZUS wszczął w dniu 20 listopada 2013 r. postępowanie kontrolne u płatnika składek. Z uwagi na fakt, że płatnik składek nie stawiał się na pisemne wezwania oraz w telefonicznie uzgodnionych terminach, czym udaremnił przeprowadzenie kontroli, za powyższy czyn został ukarany wyrokiem nakazowym. Celem udzielenia wyjaśnień nie stawiał się również zainteresowany M. F.. (pisma ZUS k. 51, 47, 38, 36- 36 odw., 35, 33, 27 odw. – 30, 7, 6, 5, 4, 3- 3 odw. akt ZUS, wniosek o ukaranie k. 2-2 odw. akt ZUS, zwrotne potwierdzenia odbioru k. 48-48 odw., 50-50 odw., 37- 37 odw., 32-32 odw., akt ZUS)

Od 15 stycznia 2015 r. płatnik składek Z. F. jest zarejestrowany w urzędzie pracy w charakterze bezrobotnego bez prawa do zasiłku. Cierpi na cukrzycę. (zeznania wnioskodawcy 00:31:27-00:33:14 – płyta CD k. 102, 00:13:18 – 00:18:46 – płyta CD k. 102, 00:12:30-00:13:18 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:03:34-00:06:06 – płyta CD k. 39)

W maju 2015 r. zainteresowany uległ wypadkowi, w wyniku którego doznał wieloodłamowego złamania kości, przeszedł jedną operację. Od tego czasu przebywa na zwolnieniu lekarskim. Nie posiada prawa do renty. (zeznania zainteresowanego - 00:27:44-00:28:05 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:05:38-00:07:28, 00:08:04-00:11:01 – płyta CD k. 70, zeznania wnioskodawcy 00:12:30-00:13:18 – płyta CD k. 102 w zw. z 00:03:34-00:06:06 – płyta CD k. 39)

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał przede wszystkim w oparciu o załączone do akt dokumenty w postaci m.in. dokumentacji medycznej zainteresowanego, informacji nadesłanych przez wnioskodawcę, akt rentowych ZUS, świadectwa pracy zainteresowanego, a jedynie częściowo w oparciu o zeznania świadków Ł. J., M. R., I. S., J. K., wnioskodawcy i zainteresowanego, w zakresie w jakim można było na ich podstawie ustalić, że zainteresowany rzeczywiście wykonywał na rzecz płatnika składek w spornym okresie pewne czynności, co nie przesądza o pracowniczym charakterze zatrudnienia.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy i zainteresowanego oraz zeznaniom świadków: Ł. J., M. R., I. S., J. K., w których wskazywali na zatrudnienie zainteresowanego u płatnika składek na podstawie umowy o pracę, oraz że zatrudnienie to nastąpiło z uwagi na rzeczywistą potrzebę pracodawcy.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest jakichkolwiek wiarygodnych dowodów potwierdzających wykonywanie pracy przez zainteresowanego w ramach stosunku pracy. Przeciwno prawdziwości zeznań wnioskodawczyni, zainteresowanego oraz zeznań świadków przemawiają, zdaniem Sądu, ustalone okoliczności faktyczne. Sąd nie neguje, że M. F. wykonywał pewne czynności w spornym okresie na rzecz płatnika składek, o których mowa w zeznaniach wnioskodawcy, zainteresowanego i świadków, jednak zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że czynności te wykonywał w ramach stosunku pracy. Ustalone okoliczności faktyczne świadczą bowiem o tym, że czynności wykonywane przez zainteresowanego miały charakter pomocy rodzinnej, udzielanej ojcu prowadzącemu działalność gospodarczą.

Zgodnie z zeznaniami wnioskodawcy i zainteresowanego skarżący miał zajmować się wraz z wnioskodawcą w ramach prowadzonej przez wnioskodawcę działalności wykonywaniem usług remontowo – budowlanych. Tymczasem odwołujący reprezentowany w toku całego postępowania przez zawodowego pełnomocnika poza dowodami z zeznań powołanych świadków nie zgłosił praktycznie żadnych dowodów na wykazanie tego, że jego syn faktycznie do pracy przystąpił i świadczył ją wykonując opisywane obowiązki pracownicze. Powołani świadkowie rzeczywiście zeznali, że zainteresowany wykonywał wspólnie z wnioskodawcą pewne czynności remontowo- budowlane na ich rzecz, jednakże -po pierwsze opisywany przez nich okres dotyczył okresu sprzed rzekomego zawarcia umowy o pracę (tj. sprzed dnia 1 stycznia 2012 r. – od 3 stycznia 2012 r. zainteresowany z powodu niezdolności do pracy nie świadczył pracy i przebywał na zwolnieniu lekarskim), po drugie - z zeznań ich nie wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że czynności te miały charakter czynności wykonywanych w ramach stosunku pracowniczego, zwłaszcza, że z zeznań samych wnioskodawcy i zainteresowanego wynika, że w ramach współpracy z wnioskodawcą zainteresowany nie

miał ustalonych sztywnych godzin pracy, pomagał ojcu gdy pozwalał mu na to czas, na prośbę ojca przyjeżdżał do pracy na godzinę, dwie godziny, a gdy nie miał czasu nie przyjeżdżał do pracy, a wnioskodawca rozumiał, że dzieci są najważniejsze dla zainteresowanego.

Pomimo długotrwałej nieobecności zainteresowanego, w związku z korzystaniem ze zwolnień lekarskich, co nastąpiło od pierwszego dnia zawarcia umowy, płatnik nie zatrudnił pracownika z podobnym zakresem obowiązków. Dowodzi to zdaniem Sądu, że stanowisko, na którym został zatrudniony zainteresowany, w istocie nie było niezbędne dla potrzeb płatnika.

Strona skarżąca złożyła wniosek o przesłuchanie tylko czterech świadków, dla których płatnik składek lub zainteresowany jako prowadzący do 2010 r. działalność wykonywali usługi remontowo- budowlane. Z zeznań świadka Ł. J. wynika, że wnioskodawca zajmował się wykańczaniem wnętrz, jednakże nie jest mu znana podstawa wykonywania tych usług tj. czy wykonując je w ramach działalności płatnika składek na jakich zasadach opierała się współpraca między płatnikiem składek a zainteresowanym, nadto nie określił czasokresu wykonywania tych usług. Z kolei z zeznań świadka I. K. wynika, że świadczenie usług na jej rzecz miało miejsce po wakacjach 2007 r. podczas gdy płatnik składek działalność prowadzi dopiero od listopada 2011 r., w roku 2007 r. zainteresowany zaś prowadził własną działalność, w kolejnym zaś okresie z jej polecenia płatnik składek wraz z zainteresowanym wykonywali usługi na rzecz innych osób, jednakże świadek nie określiła czasokresu wykonywania tych usług. Z zeznań świadka J. K. i M. R. wynika natomiast, że usługi na ich rzecz przez wnioskodawcę i zainteresowanego wykonywane były w 2011 r. przez okres około miesiąca u każdej z nich, przy czym wraz z nimi pracowali także inni pracownicy. Również z zeznań świadka I. S. wynika, że w 2011 r. wnioskodawca wraz z zainteresowanym wykonywali na jej rzecz pewne usługi remontowo- budowlane.

Jak wynika już z powyżej poczynionych rozważań prawnych w kontekście zeznań samych wnioskodawcy i zainteresowanego zeznania tych świadków nie świadczą o tym, że zainteresowany wykonywał prace w ramach stosunku pracowniczego.

Podkreślić także należy, że dokumentacja kadrowa ze spornego okresu zatrudnienia zainteresowanego przedstawiona przez wnioskodawcę w postaci świadectwa pracy potwierdza jedynie fakt formalnego jego sporządzenia, a nie jest dowodem faktycznego istnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. Ponadto wskazać należy, że nie jest ona kompletna, nie ma w niej bowiem ani umowy o pracę, zakresu obowiązków pracownika, czy jakichkolwiek innych dokumentów zwyczajowo sporządzanych przez nawiązaniu stosunku pracy np. kwestionariusza osobowego, karty szkolenia BHP, zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do pracy.

Na uwagę zasługuje nadto fakt, że w aktach osobowych wnioskodawcy brak jest pisma rozwiązującego z nim umowę o pracę, ze świadectwa pracy wynika jedynie, że stosunek pracy uległ wygaśnięciu wskutek długotrwałej niezdolności do pracy. Nadto zwrócić należy uwagę, że w sporządzonym w dniu 29 października 2013 roku świadectwie pracy jako datę rozpoczęcia stosunku pracy wskazano 1 stycznia 2012 r. podczas gdy w zaświadczeniu płatnika składek z dnia 29 lutego 2012 r. jako datę rozpoczęcia pracy wskazano 2 stycznia 2012 r., co świadczy o pewnej niespójności wykazywanej przez wnioskodawcę w sporządzonej przez niego dokumentacji.

Powyższe okoliczności wzmocniają tezę o niewiarygodności zeznań wnioskodawcy i zainteresowanego w zakresie charakteru wykonywanych przez zainteresowanego czynności.

Przy ocenie wiarygodności zeznań wnioskodawcy i zainteresowanego znaczenie ma też fakt, że zainteresowany do ubezpieczeń społecznych został przez wnioskodawcę zgłoszony dopiero w dniu 5 stycznia 2012 r., zaś w związku z pogorszeniem się stanu zdrowia zainteresowanego już w dniu 3 stycznia 2012 r. trafił do szpitala z rozpoznaniem ostrego zapalenia trzustki i cukrzycy. Zawierając zaś umowę o pracę dopiero w dniu 2 stycznia 2012 r. - w ocenie Sądu - biorąc pod uwagę powyższe okoliczności strony umowy miały świadomość, że zainteresowany pozostaje w złym stanie zdrowia skutkującym nagłym przyjęciem go do szpitala. Wiarygodność wskazanych obniża także fakt utrudniania

przez płatnika składek przeprowadzenia u niego przez ZUS kontroli, za co płatnik składek został ukarany wyrokiem nakazowym, jak nieudzielenie wyjaśnień przez zainteresowanego.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w ocenie Sądu świadczy o tym, że zainteresowany wykonywał jakieś czynności na rzecz płatnika składek, przywoził materiały budowlane, pomagał ojcu w wykonywaniu pewnych czynności remontowo- budowlanych.

Jednak w ocenie Sądu czynności te nie były wykonywane w reżimie stosunku pracy, a miały jedynie charakter doraźnej pomocy rodzinnej. Sami zainteresowany i wnioskodawca przyznali bowiem, że zainteresowany stawiał się na życzenie ojca wtedy kiedy pozwalały mu na to możliwości czasowe, rodzinne. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze charakteryzuje się podporządkowaniem pracodawcy (jest wykonywane pod kierownictwem pracodawcy), ciągłością, odpłatnością i jest świadczone na rzecz i ryzyko pracodawcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art.12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zmianami) pracownicy, to jest osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2014r. poz. 159) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 i 2 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Według zaś art. 7 pkt 1 wspomnianej ustawy zasiłek chorobowy przysługuje również osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego.

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku kodeks pracy (tekst jednolity Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.), przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 r. III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r. o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, że umowa o pracę z dnia 2 stycznia 2012 roku zawarta między wnioskodawcą F. Z. F. w Z. a zainteresowanym M. F., jest nieważna, bowiem nie doszło do nawiązania stosunku pracy.

W ocenie Sądu poczynione w sprawie ustalenia uzasadniają stwierdzenie, iż zakwestionowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych umowa o pracę pomiędzy wnioskodawcą (przedsiębiorcą) a zainteresowanym została zawarta dla pozoru, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z niej wynikających, a jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozoru.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających

z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, opubl. L.).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Nadto Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.)

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano, że umowa o pracę jest zawarta dla pozoru, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października

1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex numer 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy tym wszak założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującemu zarzutów, że zawarł kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym wszakże warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałaby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 (LEX Nr 1375189) jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał zatem badać, czy pomiędzy wnioskodawcą (przedsiębiorcą) a zainteresowanym istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W tej sytuacji do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

W tym celu Sąd badał, czy M. F. osobiście świadczył pracę podporządkowaną pracodawcy (pod kierownictwem pracodawcy) w sposób ciągły, odpłatny, na rzecz i ryzyko pracodawcy. Dokonanie powyższego ustalenia miało bowiem znaczenie dla objęcia zainteresowanego obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Zdaniem Sądu analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że zainteresowany w spornym okresie zatrudnienia wykonywał pewne czynności na rzecz płatnika składek. Należało jednak zważyć, czy przy uwzględnieniu całokształtu treści stosunku prawnego realizowanego przez strony, czynności były świadczone w ramach zatrudnienia pracowniczego.

Sąd Okręgowy ustalił, że zainteresowany nie miał określonego przez pracodawcę zakresu obowiązków, z którego realizacji mógłby być na bieżąco kontrolowany, co wynika

w szczególności z tego, że nie przedstawiono żadnych miarodajnych dowodów, które potwierdziłyby okoliczność świadczenia przez zainteresowanego pracy na stanowisku glazurnika, kierowcy. Możliwym jest w ocenie Sądu, iż zainteresowany wykonywał pewne czynności na rzecz swojego ojca, ułatwiając mu prowadzenie działalności gospodarczej, lecz czynności te miały charakter zwykłej pomocy rodzinnej, nie zaś stosunku pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, elementem charakterystycznym umowy o pracę, którego analizowany stosunek prawny na pewno nie zawierał, jest wykonywanie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego i pod kierownictwem pracodawcy. Zgromadzony

w sprawie materiał dowodowy w postaci jedynie świadectwa pracy nie potwierdza, aby wnioskodawca kierował pracą zainteresowanego, w szczególności, aby wskazywał na konkretne bieżące zadania do realizacji, związane z powierzonym stanowiskiem, które by modyfikował biorąc pod uwagę ilość i wyniki pracy dotychczas wykonanej. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu. Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika także, aby płatnik składek wydawał polecenia, co do bieżącego wykonywania pracy.

Ustawodawca zastrzegł w przepisie art. 22 § 1 k.p., że pracownik wykonuje pracę pod kierownictwem pracodawcy, przy czym nie zdefiniował tej cechy zatrudnienia. W literaturze przedmiotu zinterpretowano, że kierownictwo pracodawcy przejawia się w poleceniach, podporządkowaniu organizacyjnym oraz podporządkowaniu represywnym i dystrybutywnym. Nie jest jednak jasne, czy wszystkie przejawy kierownictwa pracodawcy muszą występować jednocześnie i z pełnym nasileniem. Zmieniające się warunki i potrzeby świadczenia pracy zrodziły dylemat. Sprowadza się on do pytania, czy niewystępowanie w trakcie zatrudnienia (lub występowanie w ograniczonym rozmiarze) poleceń podmiotu zatrudniającego, jak również pozostałych cech kierownictwa, pozwala na uznanie istnienia stosunku pracy. Wydaje się, że odpowiedzią orzecznictwa jest konstrukcja podporządkowania autonomicznego. Sąd Najwyższy przyjął, że podporządkowanie pracownika (art. 22 § 1 k.p.) może polegać na określeniu przez pracodawcę czasu pracy i wyznaczeniu zadań, natomiast

co do sposobu ich realizacji pracownik ma pewien zakres swobody (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2002 r., I PKN 776/00 OSNP 2004 nr 6, poz.94.).

Do koncepcji tej nawiązywał Sąd Najwyższy również w późniejszych orzeczeniach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 67, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2007 r., III UK 70/07, OSNP 2008, nr 23-24, poz. 366).

W literaturze przedmiotu (T. L., W sprawie podporządkowania pracownika, (w: Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, red. L. Florka i Ł. Pisarczyka, Warszawa 2011, s.120-121) można odnaleźć stanowiska wyrażające dezaprobatę dla wskazanej linii orzeczniczej. Wskazuje się, że koncepcja podporządkowania autonomicznego może prowadzić do rozmycia pojęcia podporządkowania i do otwarcia prawa pracy dla stosunków samodzielnego zatrudnienia, które nie powinny korzystać

z ochrony właściwej dla stosunku pracy (A. M., Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, G. Studia (...) 2009, nr 1, poz. 127).

W dyskusji dotyczącej relacji zachodzących pomiędzy stronami stosunku pracy nie brak również wypowiedzi, że koncepcja podporządkowania autonomicznego koresponduje

z dokonującymi się przemianami na rynku pracy (L. Mitrus, Podporządkowanie pracownicze jako zmieniająca się cecha stosunku pracy, (w:) Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, red. L. Florka i Ł. Pisarczyka, Warszawa 2011, s.126-130). Przyjmując za punkt odniesienia elastyczną koncepcję podporządkowania autonomicznego, należy dostrzec, że w jej ramach kierownictwo pracodawcy polega na określeniu czasu i skonkretyzowaniu zadań, przy jednoczesnym nieingerowaniu w sposób ich realizacji. Analiza dowodów przedstawionych w trakcie postępowania przez strony, nie pozwala na przyjęcie, że M. F. pracował według takiego modelu.

Wnioskodawca nie stosował żadnego sposobu rozliczania zainteresowanego z wykonania zadań, nie ma bowiem na to żadnych dowodów. Brak jest bowiem jakiegokolwiek ucieleśnienia jej pracy choćby w formie odręcznych notatek z wykonanych prac. Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, aby wyznaczano zainteresowanemu zakres obowiązków, ani też, aby na bieżąco ustalano skonkretyzowane zadania i czas ich wykonania. Nie ma zatem

podstaw do przyjęcia, że zainteresowany świadczył pracę w warunkach kierownictwa pracodawcy, nawet przyjmując, że występowało ono w formie podporządkowania autonomicznego.

Poczynione stwierdzenie jest ważne, gdy założy się, że praca pod kierownictwem w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157).

Jasne przy tym jest, że cechy podporządkowania pracowniczego mogą być w określonym zakresie charakterystyczne również dla zobowiązań cywilnoprawnych, a nadto, że mogą występować z różnym nasileniem (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2003 r., I PK 466/02 Pr. Pracy 2004, nr 3, s. 35).

Dlatego zasadne jest rozważenie reguły umożliwiającej rozróżnienie, czy dany stan faktyczny charakteryzuje się podporządkowaniem pracowniczym, czy też więź łącząca strony nosi znamiona innej zależności (zbliżonej do kierownictwa pracodawcy). Ma to znaczenie, gdy weźmie się pod uwagę, że umowa mająca za przedmiot świadczenie pracy nie może mieć mieszanego charakteru, łączącego elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2002 r., I PKN 786/00, OSNP 2004, nr 2, poz. 23. Z. K., Rodzaje kontraktów menedżerskich, (...) 1999, nr 7, s. 12).

Sprawia to, że kwalifikacji prawnej umów o świadczenie pracy (usług) można dokonywać jedynie metodą typologiczną, to jest przez rozpoznanie i wskazanie cech przeważających (dominujących).

Nie można przy tym pominąć, że decydujące znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów – nawet wbrew postanowieniom umownym – tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (T. Romer, Prawo pracy. Komentarz, Warszawa 2000, s.101, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 209/08, Lex nr 737398).

Zasada ta jest powszechnie uznawana i akceptowana w doktrynie oraz praktyce i w konsekwencji dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania. Zważywszy, że ustawodawca nie zdecydował się na wskazanie dla stosunku pracy elementów przedmiotowo istotnych, zrozumiałe jest, że klasyfikacja doniosłości cech charakterystycznych zobowiązania pracowniczego jest problematyczna. Mimo to za prawidłowy należy uznać pogląd podkreślający konieczność występowania kierownictwa pracodawcy w stosunkach pracy. Więż tą cechuje praca pod kierownictwem, która stanowi element sine qua non każdego zatrudnienia pracowniczego. Formułując tą tezę nie można pomijać, że kierownictwo pracodawcy w procesie rozróżniania reżimów umownych ma niewątpliwie pierwszoplanowe znaczenie. Jest tak dlatego, że nie występuje ono przy umowach cywilnoprawnych. Słuszne jest zatem stanowisko, zgodnie z którym kierownictwo pracodawcy jest jedyną cechą rzeczywiście odróżniającą stosunek pracy od umów cywilnoprawnych (Z. Hajn, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1998 r., II UKN 394/98, OSP 2000, nr 12, poz. 177).

Przenosząc wskazane zapatrywanie do stanu faktycznego sprawy, należy przyjąć, że określenie zadań pracownika jedynie poprzez zadaniowe wskazanie zakresu obowiązków, jak również niestosowanie żadnego sposobu weryfikacji i rozliczania wyników pracy wnioskodawczyni pozwalają na uznanie, że sporny stosunek prawny nie nosił cechy pracowniczego podporządkowania, a z drugiej strony kierownictwa pracodawcy nad pracą wykonywaną przez skarżącą. Konkluzja ta oznacza również, że stron nie łączyła umowa o pracę.

Dodać także należy, iż z ustaleń faktycznych wynika, że zaoferowane zainteresowanemu stanowisko pracy glazurnika, kierowcy było etatem nowoutworzonym specjalnie na potrzeby usankcjonowania zawartej umowy o pracę. Nadto podczas nieobecności wnioskodawcy, wnioskodawca nie zatrudniał nikogo na tym stanowisku, ale i po wygaśnięciu umowy zlikwidowano stanowisko pracy, a zatem nie funkcjonowało ono w ogóle (wnioskodawca stał się niezdolny do pracy z dniem wskazanym jako datę rozpoczęcia pracy). Natomiast obowiązki powierzone zainteresowanemu

wykonywał w okresie jego nieobecności i po wygaśnięciu umowy sam płatnik składek. Przyczyną dla której płatnik składek nie zatrudnił nikogo na miejsce zainteresowanego, było jak sam podał, że tylko syn jest w stanie pomóc ojcu (pismo k. 11-13)

Nie sposób także pominąć faktu, iż zainteresowany jest ojcem samotnie wychowującym dwoje małoletnich dzieci w wieku 4 lat (ur. w (...) r.) i 6 lat (ur. w (...) r.), nad którymi matka dzieci ma ograniczoną władzę rodzicielską i na które zasądzono od matki dzieci alimenty, przy czym z uwagi na nielożenie przez matkę alimentów, otrzymuje je z Funduszu Alimentacyjnego. Biorąc pod uwagę konieczność opieki nad dziećmi, brak pomocy w opiece nad dziećmi ze strony innych osób (matka zainteresowanego i jednocześnie żona wnioskodawcy od kilkunastu lat jest hospitalizowana psychiatrycznie) przy jednoczesnych twierdzeniach w toku swoich zeznań wnioskodawcy i zainteresowanego o braku konieczności świadczenia pracy w sytuacji potrzeby sprawowania opieki nad dziećmi, świadczenia czynności po godzinę, dwie godziny dziennie, zauważyć należy, iż możliwości czasowe zainteresowanego były dość ograniczone. Budzi znaczne wątpliwości w świetle tych okoliczności świadczenie przez zainteresowanego pracy w ramach pracowniczego stosunku pracy.

W rezultacie Sąd uznał, że wykonywane przez zainteresowanego na rzecz płatnika składek czynności nie odbywały się w reżimie charakterystycznym dla stosunku pracy, tj. zgodnie z dyspozycją art. 22 § 1 k.p.

Dodać należy, że swoboda kontraktowa stron nie jest wartością absolutną. Strony mogą łączyć się dowolną więzią prawną, w tym umową o pracę, ale wybierając ten model zatrudnienia zobowiązane są przestrzegać jego cech charakterystycznych. O wykreowaniu stosunku pracy nie decyduje wyłącznie wola stron. Jest ona nieodzowna przy nawiązaniu zatrudnienia pracowniczego, jednak w sytuacji, gdy strony realizują więź prawną w oderwaniu od jej konstrukcyjnych cech, możliwe i konieczne jest zweryfikowanie charakteru prawnego zobowiązania. Zapatrywanie to wynika z przyjęcia założenia, że o rodzaju umowy decydują w pierwszej kolejności przepisy prawa.

Czynność prawna – jaką jest w realiach niniejszej sprawy umowa o pracę zawarta przez strony - jest sprzeczna z ustawą tzn. przepisem art. 22 § 1 k.p. w tym znaczeniu, że strony zawarły i realizowały w istocie inne zobowiązanie, którego przedmiotem było wykonywanie pewnych czynności na rzecz Z. F., prowadzącego działalność gospodarczą, ale nie w reżimie stosunku pracy.

Przedstawione konkluzje znalazły potwierdzenie również w innych okolicznościach sprawy, a zwłaszcza znaczenie miała kwestia rozmiaru rzeczywiście świadczonej pracy, elastycznego czasu, w jakim miała być wykonywana, dowolnego miejsca, gdzie zainteresowany ją świadczył, braku wytycznych co do sposobu realizacji konkretnych zadań i braku kontroli nad sposobem i czasem wykonywania pracy oraz braku jakiegokolwiek rozliczania z zadań na bieżąco, co przeczy podporządkowaniu pracodawcy. Za odmową uznania spornego stosunku prawnego za stosunek pracy przemawiała ilość i rodzaj faktycznie wykonanej przez zainteresowanego pracy (zresztą w żaden sposób nieudokumentowanej przez strony, która w zestawieniu z ilością czasu pracy wynikającego z badanej umowy, była w uznaniu Sądu niewspółmierna).

W ocenie Sądu - pomimo, że motywacja towarzysząca zawarciu umowy o pracę jest nieistotna, to jednak należy wskazać, że wykonywanie przez zainteresowanego pewnych czynności na rzecz płatnika nie odpowiada reżimowi stosunku pracy, co skutkuje przyjęciem, że wnioskodawca i zainteresowany nie realizowali więzi o znamionach pracowniczych. Natomiast zawarcie umowy o pracę służyło uzyskaniu świadczeń z ubezpieczeń społecznych w razie choroby, przysługujących osobie o statusie pracownika.

Dodać należy, że pozorność umowy o pracę (art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p.) ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r. I UK 120/06, OSNP 2007/19-20/294, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r. II UK 20/11, OSNP 2012/11-12/145).

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uznał, że strony nie były związane umową o pracę, gdyż sporny stosunek prawny nie nosił konstytutywnej cechy umowy o pracę, wynikającej z art. 22 § 1 k.p., jaką jest pracownicze podporządkowanie.

Kwalifikacja ta ma znaczenie z dwóch powodów:

- po pierwsze, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, prowadzi do uznania, że M. F. nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u zainteresowanego płatnika,
- po drugie, stanowisko to, zważywszy na treść zaskarżonej decyzji uniemożliwia wypowiedzenie się co do podlegania ubezpieczeniu społecznemu zainteresowanego na innej podstawie prawnej.

Sąd Okręgowy nie może w tym postępowaniu tej kwestii przesądzać, gdyż przedmiotem zaskarżonej decyzji jest wyłącznie podleganie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa –Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu wnioskodawcy i zainteresowanemu kwotę 147,60 złotych z VAT (po 73,80 złotych od każdego z odwołań) w oparciu o § 12 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 2 oraz w oparciu o § 19 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 490).